

En maler på Enerhaugen

Av Birte Sandvik

I 2019 fikk Norsk Folkemuseum en flott gave fra Jørn Hilton! Gaven er et maleri malt av Arthur Meyer, og viser huset på hjørnet av Johannes gate og Stupinggata på Enerhaugen i 1938. Foran porten inn til Johannes gate 4 står Jørns oldemor, Augusta Wilhelmine Andresen, som bodde i huset fra 1909 fram til hun døde i 1940. I dag står huset på Norsk Folkemuseum og er innredet som Augustas hjem slik det kan ha sett ut i 1925.

Arthur Meyer: «Fra Enerhaugen». 1938. Maleriet etter ferdig restaurering. Tilhører nå Norsk Folkemuseum. Foto: Haakon Harriss / Norsk Folkemuseum

I 1925 besto husholdet i Johannes gate 4 av Augusta og Marius Andresen, begge i begynnelsen av 60-årene, og tenåringsdatteren deres, Rakel, som arbeidet som visepike. På kvisten bodde sønnen David, som var sigararbeider, kona hans Hedvig, og den tre år gamle datteren deres Gerd Solfrid. I det andre rommet på kvisten bodde datteren Esther, mannen hennes, den østerrikske emaljemaleren Albert Scheinpflug og den fem år gamle datteren Erna.

Augusta var født i Hede socken i Bohuslän i 1861. Hun og Marius hadde seks barn. Eldste datteren Martha, som bodde i nabohuset Stupinggata 10 (også på museet) var mormor til Jørn Hilton, som har gitt oss maleriet. Jørn og søsteren hans, Thorill, bodde i Stupinggata 10 som barn, og samarbeidet med dem var viktig da vi nynnredet de to husene i 2012.

Augusta og Marius sammen med barnebarnet Kristian på gårdsplassen i Johannes gate 4/Stupinggata 10. Foto: Ukjent fotograf / Norsk Folkemuseum

Augusta og datteren Rakel. Foto: Ukjent fotograf / Norsk Folkemuseum

Augusta sammen med datteren Rakel og datterdatteren Else (Jørn Hiltons mor). Foto: Ukjent fotograf / Norsk Folkemuseum

Hurtigmaleren Arthur Meyer

Arthur Meyer (1907–1984) var en av de fremste bymalerne i Trondheim. Han var svært populær hos sitt publikum, men ble aldri en nasjonalt anerkjent kunstner i sin samtid. Han var en kjent skikkelse i byen han malte mest: Trondheim. I mer enn 50 år sto han ute ved staffeliet og malte i all slags vær i lang frakk, hatten på snei og med et bredt smil.

Han malte fort, og et maleri av Arthur Meyer skulle ikke koste mye. Han trengte bare det nødvendige for å dekke utgiftene til malerutstyr og litt mat på bordet, og ikke sjelden ble han bedt inn til kundene på mat. Maleriene hans fra 1930-tallet viser at han også var på mange reiser rundt omkring i landet, og det ordnet seg som regel med overnatting dit han kom. Han ble ofte tilbudt gratis kost og losji, men også i bytte mot en tegning eller et maleri. Motivene var mange. Men selv om han også malte rene landskapsbilder, var det hans kjærlighet til de nære omgivelsene i byen, med gamle, skjeve hus, som dominerer i Meyers kunst.

Han var klar over den kulturhistoriske verdien ved å dokumentere bybilder i endring. Og det gikk fort fra observasjon til dokumentasjon! Mange av bildene han malte, særlig i Trondheim, viser en by som engang var. Særlig på 1950–60-tallet ble denne dokumentasjonen viktig. Da ble et stort antall tregårder, mindre trehus og hele kvartaler revet i Trondheim sentrum og erstattet med store forretningsbygg.

En malende Arthur Meyer fotografert i 1954. Motivet er den gamle Gjesidigegården i Dronningens gate 16 i Trondheim, som skulle rives. Mange av Arthur Meyers malerier er på denne måten god dokumentasjon på bybilder i forandring. Foto: Schröderarkivet/Sverresborg.

Arthur Meyer het egentlig Arthur Meyer Johansen, og de tidligste arbeidene hans ble signert «A. Johansen». Men på 1930-tallet ble den gamle signaturen byttet ut med «A. Meyer» – som kanskje lød litt mer fornemt enn Johansen? Men han visste trolig ikke at det allerede fantes en litt mer kjent kunstmaler i Norge med samme signatur: Anton Reimers Meyer fra Stavanger. Deres identiske signaturer har i ettertid skapt en del problemer og forvekslinger, som da Det norske Samlaget i 1997 ga ut boken: «Det er så fagert i Trondhjem». Omslaget på boka er et torgbilde av Arthur Meyer, men kreditert Anton R. Meyer.

Selv om Arthur Meyer også malte andre byer og landskap i Norge, finnes det få malerier fra Oslo. Men i 1938 var han som 31-åring på Enerhaugen og malte Augusta Wilhelmine Andresen foran huset i Johannes gate 4. Rakk han å bli kjent med henne? Kanskje han ble bedt inn på kaffe og en matbit i løpet av tiden det tok å male bildet? Kanskje han møtte de andre familiemedlemmene også? Kanskje han fikk overnatte der? Og fikk i så fall familien bildet som takk for kost og losji? Vi vet ikke om bildet havnet på veggen i Johannes gate 4. Men i 2019 ble bildet kjøpt på bruktmarkedet av Augustas oldebarn, Jørn Hilton, og nå er det tilbake på Enerhaugen – på Norsk Folkemuseum.

Restaurering av maleriet

Maleriet er over 80 år og årene har satt spor. Norsk Folkemuseums malerikonservator, Niels Gerhard Johansen, har derfor restaurert bildet. Han har både reparert flenger i lerretet, rensset overflaten for sot og overflateskitt og retusjert småskader. Bildet står nå fram med de fargene det hadde da det var ferdig fra Arthur Meyers pensel. Nå henger bildet på veggen i Stupinggata 10, hvor Jørn bodde da han var liten.

Malerikonservator, Niels Gerhard Johansen, har tatt pryddrammen av bildet og startet rensing. Høyre side er betraktelig mørkere enn venstre. Sola kom fram, himmelen ble blå og gresset grønt! Foto: Niels Gerhard Johansen / Norsk Folkemuseum

Det finnes ingen full oversikt over Arthur Meyers produksjon – til det er det altfor mange bilder!

Litteratur: Christiansen, Per: «Arthur Meyer og byen han malte.» Communicatio Forlag, 2003.

Birte Sandvik er konservator NMF i Kulturhistorisk seksjon, Norsk Folkemuseum.

Den digitale MUSEUMSBulletinen 2020
Nr. 92 © Norsk Folkemuseum 2020 ISSN 1592-3672

